

RAADSVOORSTEL

Onder verantwoordelijkheid van R. Groenewoud

Onderwerp	Beheer- en beleidsplan groen
Zaaknummer	0000487244
Programma	2. Wonen, bedrijven en recreëren
Voorstelnummer	Rv. 26.38
Rondetafelgesprek	7 september 2026
Opiniërende/Besluitvormende raad:	Besluitvormende raad

Aan de raad,

Wat houdt het voorstel in het kort in (max 4 regels):

Het beleids- en beheersplan groen 2027-2030 beschrijft hoe de gemeente Heeze-Leende het openbaar groen in de beleidsperiode 2027-2030 zo effectief en efficiënt mogelijk beheert en ontwikkelt. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan het Groenstructuurplan, de Omgevingsvisie, en de bomenvisie de Toekomstboom. De speerpunten van het plan zijn het versterken van de identiteit en uitstraling, het bevorderen van de biodiversiteit, het vergroten van de klimaatbestendigheid en het realiseren van bruikbaar en aantrekkelijk groen.

Wat is het probleem / waarom moet de raad hierover een besluit nemen?

1. De gemeente beschikt momenteel niet over een vastgesteld beleids- en beheerplan voor het openbaar groen. Met dit plan worden de bestaande beleidsambities uit het Groenstructuurplan, de Omgevingsvisie en de Toekomstboom vertaald naar concrete beheerkaders en budgetten.
2. Tijdens de ontwikkeling van dit plan is naar voor gekomen dat wij op dit moment niet voldoende middelen beschikbaar hebben om de juiste invulling te geven aan de zorgplicht voor onze bomen. Dit leidt tot een groeiende achterstand in de snoeiwerkzaamheden waardoor er een veiligheids- en aansprakelijkheidsrisico is.
3. Het is binnen onze gemeente gebruikelijk om de beheer- en beleidsplannen van de verschillende arealen door de raad vast te laten stellen.

Met dit plan brengen wij de gemeenteraad in positie om de juiste middelen toe te wijzen die passen bij de groen ambities en die tegemoet komen aan de juiste invulling van de zorgplicht op het gebied van ons boombeheer.

Eerdere besluitvorming over dit onderwerp:

- 2017 is de Toekomstboom ter kennisgeving aangenomen
- 2022 is het groenstructuurplan vastgesteld
- 2023 is Omgevingsvisie 2040 vastgesteld
- 2024 geactualiseerd duurzaamheidsbeleid
- 2026 1ste begrotingswijziging
- 2026 Kaderbrief 2027

Wat zegt het raadsprogramma hierover en/of welke kaders heeft de raad hierover al meegegeven?

In het huidige raadsakkoord is onderstaande opgenomen:

- Veilige routes voor fietsers en voetgangers: dit bereiken wij door het juiste boomonderhoud en de grasranden langs voet- en wandelpaden kort te houden;
- Een groen en aantrekkelijk buitengebied: Dit bereiken wij door onze bomen te beschermen en te snoeien en de bermen op de juiste manier te beheren. En waar mogelijk kijken wij naar uitbreiding.

Toelichting op het voorstel:

Het beheerplan Openbaar Groen 2027–2030 vormt de praktische uitwerking van het Groenstructuurplan uit 2021. Het beschrijft hoe de gemeente haar openbare groenvoorzieningen beheert, ontwikkelt en financiert om een veilige, aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving te behouden.

Het plan sluit aan bij de Omgevingsvisie en andere beleidskaders, waarbij vier thema's centraal staan: identiteit en uitstraling, biodiversiteit, klimaatbestendigheid en bruikbaar groen.

Het beheerplan richt zich op een integrale aanpak van de groene openbare ruimte, waaronder bomen, beplantingen, bermen, watergangen, onkruidbeheersing op verhardingen. De bospercelen die in gemeentelijk eigendom zijn vallen hier niet onder, hiervoor heeft de raad in 2024 de Nota bos- en Natuurterreinen aangenomen.

De gemeente ziet groen steeds nadrukkelijker als een middel om maatschappelijke opgaven aan te pakken. Groen draagt bij aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, waterberging, gezondheid, leefbaarheid en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat. Nieuwe wetgeving, zoals de Omgevingswet en de Europese Natuurherstelverordening, onderstrepen het belang van behoud en versterking van stedelijk groen.

Wat beheren wij

Om de raad inzicht te geven hebben we de budgetten die voor het dagelijks onderhoud beschikbaar zijn gesteld per beheertype aangegeven.

Beheertype	Oppervlakte	Eenheid	Begroting 2026
Beplantingen en gazons	332.139	m2	€ 382.265,00
Gazons en bermen	1.156.781	m2	€ 60.000,00
Bomen	18.500	stuks	€ 71.000,00
Watergangen en waterbergingen	149.370	m1	€ 103.723,00
Waterbergingen	20.700	m2	€ 3.500,00
			€ 620.488,00

Daarnaast hebben wij op dit moment ook nog budget voor vervangen/inboet van de bomen en beplantingen.

Groot onderhoud	
Bomen	€ 45.608,00
Beplantingen	€ 37.216,00
€ 82.824,00	

De tabellen hierboven geven de kosten aan die gemaakt worden door externe partijen. Als gemeente hebben wij nog een eigen buitendienst welke een belangrijk deel van de werkzaamheden van het groenbeheer uitvoert. Desondanks zien we een gat tussen de raming opgenomen in dit plan en de huidige besteding van middelen. Een aanzienlijk deel hiervan wordt verklaard door het (te) lage budget voor het cyclisch boombeheer. De komende beleidsperiode gebruiken we om te onderzoeken wat verder nog nodig is om het beheer van groen verder aan te laten sluiten op de ambities.

Beheervisie

De beheervisie verschuift van het beheren van groen als object naar het beheren van de functies die groen vervult. Groen wordt ingezet als middel om biodiversiteit te versterken, hittestress te beperken, regenwater vast te houden, de leefbaarheid te vergroten en de gezondheid van inwoners te ondersteunen. Dit betekent dat inrichting, beheer en vervanging steeds vaker worden afgestemd op de gewenste functies. Hierdoor ontstaat een meer functionele, toekomstbestendige en klimaat adaptieve inrichting van de openbare ruimte, waarbij kwaliteit, vitaliteit en waardecreatie belangrijker zijn dan de hoeveelheid groen alleen.

Bij reconstructies wordt gestreefd naar minimaal 10% extra vergroening, onder meer door minder verharding en meer ruimte voor groen en infiltratie van regenwater. Een gezonde bodem vormt daarbij de basis want bij een goed ingericht plantvak zal de beplanting ook tot volle wasdom kunnen komen en ontstaat er kwalitatief hoogwaardig groen. Daarnaast wordt meer ingezet op inheemse soorten en grotere diversiteit in de beplanting om de weerbaarheid tegen ziekten en plagen te vergroten.

Beheerstrategie

De beheerstrategie combineert het traditionele uitgangspunt 'schoon, heel en veilig' met doelen voor biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit leidt tot meer functioneel en ecologisch beheer. Zo worden gazons zonder belangrijke gebruiksfunctie geleidelijk omgevormd tot bloemrijke graslanden en wordt ecologisch maaibeheer toegepast. Daarmee groeien wij naar onze visies. Voor bomen wordt gekozen voor een andere beheeraanpak waarmee wij op een gangbare manier invulling geven aan de wettelijke zorgplicht, iedere boom eens per drie jaar wordt beoordeeld en indien nodig gesnoeid.

De gemeente beheert circa 1,5 miljoen m² openbaar groen en ongeveer 18.560 bomen. De focus ligt niet op uitbreiding van het aantal bomen, maar op het verbeteren van de kwaliteit en vitaliteit van het bomenbestand. Omvorming van het groenareaal vindt vooral plaats binnen reguliere vervangings- en reconstructieprojecten.

Het beheerplan kiest nadrukkelijk voor een duurzame en toekomstgerichte inrichting van de openbare ruimte. Door te investeren in gezonde bodems, toekomstbestendige bomen, ecologisch beheer en integraal assetmanagement werkt de gemeente aan een robuuste groene leefomgeving die beter bestand is tegen klimaatverandering en aantrekkelijk blijft voor inwoners, bezoekers en natuur.

Het groot onderhoud van onze beplanting en bomen bepalen we aan de hand van de conditiemeting NEN 2767, hiermee brengen wij in beeld de conditie, voldoet het aan de functie, is het veilig en of de verzorging nog voldoet.

Conclusie

Met dit beheerplan zet de gemeente Heeze-Leende een belangrijke stap van traditioneel onderhoud naar een functionele en toekomstgerichte benadering van openbaar groen. Door beheer, vervanging en ontwikkeling van groen nadrukkelijk te koppelen aan opgaven op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid en leefbaarheid, ontstaat een openbare ruimte die meer maatschappelijke waarde toevoegt.

De beheerstrategie vraagt om gerichte investeringen, maar voorkomt tegelijkertijd achterstallig onderhoud, beperkt risico's en draagt bij aan een efficiëntere inzet van middelen. Door vergroening zoveel mogelijk te combineren met reguliere reconstructies en vervangingsprojecten wordt de omslag naar een klimaatbestendige en biodiverse leefomgeving bovendien op een financieel beheersbare manier gerealiseerd.

Het beheerplan biedt daarmee niet alleen een solide basis voor de benodigde beheerbudgetten, maar ook een heldere koers voor de komende jaren. Het zorgt ervoor dat de gemeente haar groene kapitaal duurzaam in stand houdt en verder ontwikkelt, zodat inwoners ook in de toekomst kunnen profiteren van een aantrekkelijke, gezonde en veerkrachtige leefomgeving.

Wat zijn de argumenten om dit zo te gaan doen?

1. <i>Het beleids- en beheersplan groen geeft uitvoering aan bestaand gemeentelijk beleid en visies</i> Met het beleids- en beheersplan groen worden de ambities uit het Groenstructuurplan, de Omgevingsvisie en de bomenvisie de Toekomstboom vertaald naar concrete uitgangspunten voor beheer, onderhoud en ontwikkeling van het openbaar groen. Hiermee zetten we een goede stap om de visie via beheer en realisatie zichtbaar te maken. 2. <i>Het beleids- en beheersplan groen geeft duidelijk en eenvoudig weer hoe wij ons groen beheren</i> De gemeente beschikt momenteel niet over een vastgesteld beleids- en beheersplan voor het openbaar groen. Door het beheer vast te leggen in beleid ontstaat meer duidelijkheid en transparantie over hoe we beheren, onderhouden, ontwikkelen én wat we daarmee bereiken. Daarnaast vormt het plan een transparant kader voor toekomstige afwegingen en investeringen. 3. <i>Door het boombeheer cyclisch en planmatig uit te gaan voeren geven wij op een gangbare manier invulling aan de zorgplicht</i> De gemeente Heeze-Leende beheert een kleine 18500 bomen. Voor deze bomen geldt voor ons als eigenaar een wettelijke verantwoordelijkheid om deze structureel en planmatig te beheren waarmee wij de risico's voor de gebruikers van de buitenruimte beperken. Door het invoeren van het voorgestelde cyclisch en planmatige beheer geven wij op de juiste manier invulling aan deze zorgplicht. 4. <i>De looptijd van het plan sluit aan op toekomstige ontwikkelingen</i> Het beleids- en beheersplan heeft een looptijd van 2027-2030. Hiermee sluiten wij aan op toekomstige ontwikkelingen op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptie en de verdere uitwerking van de Europese Natuurherstel Verordening. Het plan vormt daarmee een logisch vertrek punt voor een volgende actualisatie waarin de eventuele nieuwe wettelijke verplichtingen en maatschappelijke opgaven weer kunnen worden verwerkt.
Wat willen we met dit voorstel bereiken (beoogd resultaat)? Met dit plan willen wij onder andere onderstaande bereiken: • Duidelijke beleids- en beheerkaders vastleggen voor het openbaar groen • Invulling geven aan de gemeentelijke ambities op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptie en leefbaarheid; • Het verder professionaliseren van ons boombeheer en zo groeien naar een gangbare manier van invulling van de wettelijke zorgplicht; • Het groenareaal duurzaam in stand houden, afname voorkomen en toekomstbestendig ontwikkelen; • Inwoners duidelijkheid bieden over de wijze waarop de gemeente haar groen beheert; • De benodigde financiële middelen voor planmatig beheer borgen.
Zijn er alternatieve mogelijkheden overwogen? Zo ja welke? We gaan in ons plan uit van de huidige kwaliteit zoals omschreven in het plan. Voor het groen is er buiten de zorgplicht voor de bomen nóg geen wettelijk kader. Daarnaast gaat er in de komende beleidsperiode veel veranderen omdat de Europese Natuurherstel Verordening wordt uitgewerkt naar concreet beleid. Dit beleid gaat impact hebben op ons beheer en de inrichting van de buitenruimte. Het advies is daarom om ons nu te richten op het huidige beheer met behoud van het groen. In het geactualiseerde plan is deze verordening verwerkt waardoor wij vanaf 2030 invulling kunnen geven aan de verordening.
Welke beleidsmatige of juridische consequenties heeft dit voorstel?

Hiermee geven wij duidelijk aan hoe wij binnen de wettelijke kaders omgaan met eventuele overlast van ons groene areaal en groeien wij naar een gangbare manier van invulling van de zorgplicht voor de veiligheid van onze bomen.

En we bereiden ons voor op de komst van de Europese herstelverordening die vanaf 2030 een toename van het stedelijke groen verplicht.

Past een en ander in de reguliere begroting of zijn hier incidenteel / structureel extra middelen voor nodig?

Het beheerplan is gebaseerd op voortzetting van het huidige beheer. Hiervoor hebben wij ook de benodigde middelen nodig en hieronder geven wij aan waar wij op dit moment behoefte aan extra middelen hebben om het kwaliteitsniveau te kunnen behouden.

Tijdens de 1ste begrotingswijziging hebben wij gemeld dat er al vele jaren twee medewerkers van Ergon bij ons gedetacheerd zijn. Deze medewerkers worden ingezet op het dagelijks groenbeheer en deze inzet is structureel nodig om het kwaliteitsniveau te behouden. Bovendien geven wij ook invulling aan onze doelstellingen met betrekking tot Social return on investment (SROI).

In het kader van de ombuigingen stellen wij voor om minimaal 1 medewerker à €30.000 structureel op te nemen en de andere medewerker à €30.000 te bekostigen vanuit het huidige groenbudget. Daarmee kan behoud van het huidige kwaliteitsniveau niet worden gegarandeerd. Wij stellen voor om de effecten van deze maatregel te evalueren en het besluit bij actualisatie van het plan in 2030 opnieuw af te wegen.

Om op een gangbare manier aan de zorgplicht voor onze bomen te voldoen komen wij met het onderstaande voorstel om middels een groeipad toe te groeien naar het benodigde budget.

Budget snoeien bomen				
	2027	2028	2029	2030
Begroting 2026-2029	€ 71.000,00	€ 71.000,00	€ 71.000,00	€ 71.000,00
Budget toename	€ 45.000,00	€ 95.000,00	€ 145.000,00	€ 188.400,00
Nieuw budget	€ 116.000,00	€ 166.000,00	€ 216.000,00	€ 259.400,00

De raad kan de keuze maken om van dit groeipad af te wijken door in 2027 direct het nieuwe budget van € 259.400, - in de begroting op te nemen.

Wat wij in de toekomst verwachten is dat er in de nabije toekomst diverse kosten bijkomen voor het groenbeheer om te kunnen voldoen aan de Europese Herstelverordening en het bestrijden van de invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop. Wij zien hier recent diverse meldingen over binnenkomen en gezien de sterke groeikracht is de kans groot dat hier een actie over opgezet moet worden.

Hoe gaan we dit besluit een vervolg geven (waaronder communicatie naar buiten toe en planning)?

Als de gemeenteraad een positief besluit neemt dan publiceren wij het stuk op onze gemeentelijke kanalen en op de site van overheid.nl.

Beslispunten:

1. Het Beleids- en beheerplan groen gemeente Heeze-Leende 2027-2030 vast te stellen;
2. Om in lijn met de op 6 juli 2026 vastgestelde kaderbrief 2027 invulling te kunnen geven aan de zorgplicht van het preventieve boombeheer het budget (gefaseerd) te verhogen naar € 259.400, - (Zie 6.4 in het plan)
3. Het huidige kwaliteitsniveau voor het groenbeheer te handhaven. (Tabel 2 pagina 20)

Heeze-Leende,
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN HEEZE-LEENDE,
De secretaris, De voorzitter,

E. Dielissen

T.M. Heldens